

Hitaveita Suðurnesja
Júlíus Jónsson
Brekkestíg 36
230 Njarðvík

2000070078
2300; 2506; 9310

Reykjavík, 19. september 2000
/ÞFP

Efni: Borun rannsóknarholu við Trölladyngju á Reykjanesskaga. Matsskylda

Vísað er til erindis Hitaveitu Suðurnesja, dags. 27. júlí 2000, þar sem samkvæmt 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum er tilkynnt fyrirhuguð framkvæmd við borun rannsóknarholu á háhitasvæði við Trölladyngju á Reykjanesi.

Samkvæmt gögnum Hitaveitu Suðurnesja er fyrirhugað að bora rannsóknarholu í tengslum við hugsanlega nýtingu jarðhita á Trölladyngjusvæðinu, en Hitaveitu Suðurnesja hefur verið úthlutað rannsóknarleyfi frá 1. september árið 2000 til 1. apríl árið 2007. Samkvæmt niðurstöðum rannsókna mun vænlegast til árangurs að bora tilraunarholu þar sem hún hefur verið staðsett en markmiðið með þessari holu er að komast að raun um hvort á svæðinu sé að finna jarðhitavökva sem álitlegt getur talist að nýta. Að borstaðnum þarf að byggja upp slóða, sem liggur meðfram Höskuldarvöllum og inn með Trölladyngju en mjög áberandi slóði er á þessari leið langleiðina að væntanlegu borplani. Leggja verður nýjan slóða síðasta spölinn að borplaninu og leggja út borplanið sjálft.

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er á svæði sem er á náttúruminjaskrá vegna Keilis, Höskuldarvalla og gíga og liggur það í útjaðri Reykjanes fólkvangs. Í óstaðfestu svæðiskipulagi Suðurnesja 1987-2007 er gert ráð fyrir orkuveri við Trölladyngju. Svæðið er á vatnsverndarsvæði í 4. flokki, sem takmarkar vörslu og notkun neysluvatnsspillandi efna umfram það sem nauðsynlegt er vegna leyfðrar starfsemi

Borunin mun taka um 45 - 50 daga ef ekkert óvænt ber upp á. Öll tæki og allur búnaður sem nota þarf við borunina verður fjarlægður að borun lokinni. Gert er ráð fyrir að skolvatni verði dælt um 2 km leið frá gamalli kaldavatnsholu, sem er á plani við veg upp á Höskuldarvelli eða úr nýrri holu sem boruð yðri þar í planið. Skolvatnið verður leitt inn að borstæði í allögn, sem liggur ofanjarðar og sett er saman úr 6 m einingum. Vélknúin farartæki eru ekki notuð við verkið og verða því engin

vegsummerki í verklok. Skolvatn frá bornum mun fara í gegnum setpró þar sem grófari hluti borsvarfs verður hreinsaður úr því áður en það mun renna út í hraunið. Engin mengunarhætta á að vera af frárennsli skolvatnsins því öll efni sem notuð verða við borunina eru náttúrulegar steindir eða efni sem brotna mjög hratt niður í náttúrunni. Borsvarf verður fjarlægt af svæðinu og mun ekki stafa mengunarhætta af því. Borplanið verður minnkað og snyrt að lokinni borun.

Ummerkin að framkvæmd lokinni verða uppbyggður slóði frá þeim stað þar sem vegur endar við Höskuldavelli og inn að borplani, borplan og holutoppur sem nemur við yfirborð jarðar. Holukjallari verður byrgður með lágreistu loki, sem rétt rís yfir yfirborð borplansins. Á meðan borað er mun heyrast í bornum og getur það hugsanlega valdið göngufólki sem leggur leið sína á svæðið og Keili ónæði. Þar sem fyrirhugað er að bora síðla hausts eða í byrjun vetrar og borunin mun taka stuttan tíma verður ónæðið óverulegt.

Framkvæmdaraðili fyrirhugar að kynna framkvæmdina á fundi með sveitarstjórnarmönnum og strax í framhaldi hans á kynningarfundum þar sem landeigendum, almenningi og öðrum hagsmunaaðilum verður sérstaklega boðið til þess að kynna sér framkvæmdina.

Með bréfum dags. 4. ágúst 2000 leitaði Skipulagsstofnun álfis Hitaveitu Suðurnesja á matsskyldu framkvæmdarinnar svo og Grindavíkurbæjar, Vatnsleysustrandarhrepps, Náttúruverndar ríkisins og Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja. Svar fyrir hönd Hitaveitu Suðurnesja barst með bréfi VSÓ ráðgjafar dags. 18. ágúst 2000, Grindavíkurbæjar barst með bréfi dags. 16. ágúst 2000, Vatnsleysustrandarhrepps með bréfi dags. 24. ágúst 2000, Náttúruverndar ríkisins með bréfi dags. 18. ágúst 2000 og Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja með bréfi dags. 9. ágúst 2000.

Hitaveita Suðurnesja telur að framkvæmdin hafi ekki í för með sér umtalverð umhverfisáhrif og að ekki sé um matsskylda framkvæmd að ræða samkvæmt lögum nr. 106/2000.

Bæjarráð Grindavíkur bendir á að framkvæmdin sem um ræðir sé mjög afmörkuð, vegagerð mjög lítil og slóðar sem þurfi að leggja verði til bóta í umhverfinu og lagfæringar á skemmdum sem þegar hafa orðið. Ekki stafi mengunarhætta af skolvatni, borsvarf verði fjarlægt og borplan minnkað og snyrtilega frá gengið sbr. frágang við borholu fyrirtækisins í Eldvörpum. Bæjarráð telur því að öryggis gagnvart umhverfi sé tryggilega gætt og að ekki sé þörf á formlegu mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Sveitarstjórn Vatnsleysustrandarhrepps telur ljóst af framlögðum gögnum að umhverfislegt rask á svæðinu verði lítið, mannvirki Hitaveitu Suðurnesja beri þess glögg merki að fyrirtækið fylgi metnaðarfullri umhverfisstefnu og hreppsnefnd hafi þá trú að svo verði einnig í þessu verki. Hreppsnefndin telur að ekki sé þörf á mati á umhverfisáhrifum vegna borunar rannsóknaholunnar.

Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja telur framkvæmdina ekki valda umtalsverðum umhverfisáhrifum

og hún sé ekki matsskyld skv. lögum nr 106/2000.

Náttúruvernd ríkisins telur ekki ásættanlegt að hrauni og jarðhitasvæði norðan Oddafells og Eldborg undir Trölladyngju verði spillt í tilraunaskyn og getur ekki fallist á framkvæmdina eins og hún er fyrirhuguð. Framkvæmdasvæðið er á verndarsvæði (svæði 101, Náttúruvinnjaskrá 1996) skv. lögum um náttúruvernd nr. 44/1999 og eldhraun og gígar njóta sérstakrar verndunar skv. 37. gr. sömu laga. Umrætt borsvæði ásamt tilheyrandi vegagerð er í jaðri Reykjanesfólkvangs, sem er friðlýstur og liggur utan þess svæðis sem skilgreint er sem orkuvinnslusvæði í svæðisskipulagi Suðurnesja 1987-2007.

Náttúruvernd ríkisins álitur að um sé að ræða matsskylda framkvæmd en getur fyrir sitt leyti fallist á rannsóknaborun án mats á umhverfisáhrifum með eftirfarandi skilyrðum:

- "Eldborg verði hlíft við frekara raski. Efni til vegagerðar og í borplan verði sótt í opnar námur utan verndarsvæðisins og efnistökuákvæðum laga um náttúruvernd nr. 44/1999 verði fylgt í hvívetna.
- Borað verði í jaðri Trölladyngju við núverandi slóða. Ekki verði um að ræða frekari vegagerð eða framkvæmdir í hrauninu.
- Öll framkvæmdin sem og frágangur að borun lokinni verði að höfðu samráði við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Suðvesturlandi og undir hans eftirliti.
- Hér er aðeins fjallað um eitt borplan og framkvæmdir sem taka enda í lok ársins 2000, sbr. ofanefnda greinargerð. Allar frekari rannsóknir sem og vinnsluleyfi hljóti nýja afgreiðslu og verði metnar sérstaklega m.t.t. umhverfisáhrifa."

Með bréfi dags. 23. ágúst 2000, gaf Skipulagsstofnun Hitaveitu Suðurnesja kost á því að svara því hvort hún teldi ofangreind skilyrði Náttúruverndar ríkisins ásættanleg.

Í svari Hitaveitu Suðurnesja, dags. 8. september 2000, kemur fram að fulltrúar Hitaveitu Suðurnesja fóru með fulltrúum Náttúruverndar ríkisins í vettvangsferð þann 1. september 2000. Hitaveita Suðurnesja telur skilyrði Náttúruverndar ríkisins að mestu ásættanleg í ljósi þess sem fram kom í ferðinni. Náttúruvernd ríkisins hafi fallist á að athuga möguleika á að Eldborg sé "snyrt" og einhver hluti efnisins í slóða og borplan verði tekinn úr henni. Samráð við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins sé sjálfsagt og fjallað verði um frekari framkvæmdir í samræmi við lög og reglur ef og þegar að þeim kemur.

Varðandi staðsetningu borholunnar hafa starfsmenn Orkustofnunar ekki talið ráðlegt að skáboru frá enda slóða í um 700 m fjarlægð frá fyrirhuguðum borstað þar sem borinn nái ekki inn að svæðinu fyrr en eftir 2 km, sem sé fyrirhuguð dýpt holunnar og því nái borinn með skáborun á minna dýpi. Staðsetning borholu við núverandi slóð hefði í för með sér að holan yrði uppi á hjalla og leggja yrði slóða meðfram lækjarfarvegi í hraunjaðri með meira raski en af fyrirhugaðri staðsetningu og yrði slóðinn og borplanið meira áberandi. Hins vegar yrði ekki rask á hrauninu. Á loftmynd, sem vísað er til í bréfinu, kemur fram að legu slóðarinnar að borstað hefur verið breytt frá því sem var í tilkynningu og gert ráð fyrir að hún fari skemmri leið út í hraunið. Hitaveita Suðurnesja bendir á að skv. skilningi jarðfræðinga á Orkustofnun

sé í 37. gr. laga um náttúruvernd átt við hraun sem runnið hafa á sögulegum tíma en ekki forsögulegum eins og hraunið sem bora á í (2000-3000 ára gamalt).

Í minnisblaði VSÓ ráðgjafar um vettvangsferðina, dags. 4. september 2000 er ítrekuð sú skoðun Náttúruverndar ríkisins að staðsetning borholu úti á hrauninu brjóti í bága við 37. gr. laga um náttúruvernd. Í bréfi Náttúruverndar ríkisins til Skipulagsstofnunar, dags. 13. september 2000, kemur fram að í vettvangsferðinni hafi ekkert komið fram sem breyti þeirri afstöðu stofnunarinnar að framkvæmdin sé matsskyld eins og henni er lýst í tilkynningu Hitaveitu Suðurnesja.

Niðurstaða

Hitaveita Suðurnesja tilkynnti fyrirhugaða framkvæmd við borun rannsóknarholu við Trölladyngju á Reykjanesi til Skipulagsstofnunar með tilvísun til 6. gr. laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Um er að ræða rannsóknarholu á háhitasvæði sem samkvæmt 6. gr. og lið 2.c.i í 2. viðauka í lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum ber að tilkynna til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu.

Í samræmi við 6. grein laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram við tilkynningu, aflað frekari upplýsinga frá Hitaveitu Suðurnesja og fengið álit Grindavíkurbæjar, Vatnsleysustrandarhrepps, Náttúruverndar ríkisins og Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja.

Skipulagsstofnun telur framkvæmdina tvíþætta með tilliti til umhverfisáhrifa. Annars vegar lagningu vegar og gerð borplans og hins vegar borun holunnar og upphleypingu til mælinga á væntanlegum afköstum hennar.

Lagning vegar felst í því að bera ofan í um 2 km langa slóð sem myndast hefur við utanvegaakstur meðfram hlíðum Trölladyngju. Til viðbótar þarf að leggja rúmlega 0,5 km langan veg þaðan yfir óraskað land að fyrirhuguðum borstað og þar af um 100 m út í apalhraun. Í apalhrauninu þarf að slétta undir veginn og borplan er verður allt að 80 x 100 m að flatarmáli. Efni til vegagerðar og í borplan er áformað að sækja a.m.k. að hluta í gíginn Eldborg sem spillt hefur verið verulega með efnistöku.

Hraunið sem vegurinn fer út í og borplanið er byggt á nýtur verndar skv. 37. gr. laga um náttúruvernd, framkvæmdasvæðið allt er á náttúruinjasrá og á svæði sem liggur að Reykjanesfólkvangi.

Að mati Skipulagsstofnunar er, í ljósi fyrirbyggjandi gagna, möguleiki að afla efnis í fyrirhugaða vegagerð og borplan annars vegar sem lið í frágangi efnistökusvæðis í Eldborg og hins vegar utan verndarsvæðis að höfðu nánú samráði við Náttúruvernd ríkisins.

Lagning vegar eftir slóð meðfram hlíðum Trölladyngju gæti stuðlað að minni utanvegaakstri

og dregið úr skaða sem hann veldur á svæðinu og hefur ekki umtalsverð umhverfisáhrif. Lagning vegar þar sem ekki er slóð fyrir og um 100 m út í hraun hefur áhrif á það land sem undir veginn fer. Í fyrsta lagi gróður sem hverfur og í öðru lagi breytist ásýnd hraunsins við það að jafnað verður undir veg og borplan.

Náttúruverndar ríkisins kemur fram með þau rök fyrir því að vegurinn og gerð borplans hafi umtalsverð umhverfisáhrif að hraunið njóti verndar skv. 37. gr. laga um náttúruvernd. Að mati Skipulagsstofnunar er ekki sýnt fram á að framkvæmdin sem slík hefði í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif, svo sem vegna umfangs röskunar hraunsins, sérstöðu hraunsins, eða óvissu um áhrif vegna skorts á gögnum er meta þurfi. Ekkert kemur fram í gögnum málsins er bendir til spjalla á jarðhitasvæði norðan Oddafells og Náttúruvernd ríkisins hefur fallist á að skoða þann möguleika að taka takmarkað magn efnis úr Eldborg samhliða bættum frágangi efnistökusvæðis sem þegar hefur spillt Eldborg mjög.

Að mati Skipulagsstofnunar er ljóst hvaða umhverfisáhrif þessi framkvæmd hefur og að hún er nauðsynlegur liður í rannsóknum og undirbúningi hugsanlegra frekari framkvæmda sem kunna að verða matsskyldar samkvæmt lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Að mati Skipulagsstofnunar er þó ekki hægt að úrskurða hana matsskylda á þeim forsendum. Borun rannsóknarholunnar er í eðli sínu tilraun þar sem óvíst er um nýtingu og óskir um frekari boranir og aðrar framkvæmdir.

Umhverfisáhrif vegna vegagerðar og borplans liggja að mestu fyrir, helst vantar upplýsingar um gróður sem fer undir mannvirkin en það hefur ekki verið talið rök fyrir að áhrifin væru umtalsverð. Staðsetning borplans sem kynnt er uppi á hjalla við núverandi slóða hefði einnig í för með sér áhrif á umhverfið en ekki veruleg og leiðir því ekki til matsskyldu.

Að mati Skipulagsstofnunar hefur fyrirhuguð framkvæmd ekki umtalsverð umhverfisáhrif. Staðsetning framkvæmdarinnar hefur áhrif á svæði sem nýtur verndar skv. lögum um náttúruvernd en umhverfisáhrifin eru ljós og að mati Skipulagsstofnunar ekki veruleg og leiða því ekki til matsskyldu. Að mati Skipulagsstofnunar er hægt að tryggja að framkvæmdin, eins og hún er kynnt, hafi ekki í för með umtalsverð umhverfisáhrif með samvinnu framkvæmdaraðila, sveitarstjórna og Náttúruverndar ríkisins skv. lögum um náttúruvernd.

Í gögnum málsins kemur fram að við borun holunnar verði borsvarf hreinsað af grófum ögnum áður en því er veitt niður í hraunið og af því á ekki að stafa mengunarhætta. Ganga verður út frá því að afrennslið fari niður í hraunið undir borplaninu og grugg úr því berist ekki út á land utan við borplanið og liti það eða skemmi jarðmyndanir og gróður. Er það í samræmi við það sem fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila um að landi utan vegar og borplans verði ekki raskað og borplanið minnkað að borun lokinni. Hávaði og umferð á meðan á borun stendur mun verða nokkur en í takmarkaðan tíma og áhrif þess munu verða lítil á útivist sérstaklega ef framkvæmdin er síðla haust og í byrjun vetrar eins og áformað er.

Ekki koma fram upplýsingar um líklegt efnainnihald jarðgufu og þéttivatns er kann að koma upp við prófun holunnar en ganga verður út frá því að það verði meðhöndlað í samráði við heilbrigðisyfirvöld ef í ljós kemur að af því kunni að stafa einhver mengunarhætta.

Með hliðsjón af 3. viðauka laga nr 106/2000, um mat á umhverfisáhrifum er niðurstaða Skipulagsstofnunar sú að fyrirhuguð borun rannsóknarholu Hitaveitu Suðurnesja við Trölladyngju skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Samkvæmt 6. grein laga nr. 106/2000 má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 20. október 2000.

Stefán Thors

Þóroddur F Þóroddsson

Fylgiskjöl : Álit Grindavíkurbæjar dags. 16. ágúst 2000, Vatnsleysustrandarhrepps dags. 24. ágúst 2000, Náttúruverndar ríkisins dags. 18 ágúst 2000 og Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja dags. 9. ágúst 2000. Bréf Náttúruverndar ríkisins dags. 13. september 2000.

Afrit. Umhverfisráðuneytið, Grindavíkurbær, Vatnsleysustrandarhreppur, Náttúruvernd ríkisins, Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja